

**DALĪBA STARPTAUTISKOS
IZGLĪTĪBAS PĒTĪJUMOS
PROJEKTA NR.
8.3.6.1/16/001**

Latvijas Universitāte
Pedagoģijas, psiholoģijas un
mākslas fakultāte

IZGLĪTĪBAS PĒTĪNĒCĪBAS
INSTITŪTS

Vienlīdzīgi kvalitatīvas izglītības ieguves iespējas Latvijā OECD PISA skatījumā

*Andris Kangro, Dr. phys., prof.,
Rita Kiseļova, Dr.sc. admin., vad. pētn.,
Latvijas Universitāte*

*Kvalitatīva izglītība visiem-pamats sabiedrības ilgtspējīgai
attīstībai*

Jaunpils, 2020. gada 18. jūnijā

Izglītības un zinātnes
ministrija

**LATVIJAS
UNIVERSITĀTE**

**NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020**

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

OECD STARPTAUTISKO SKOLĒNU NOVĒRTĒŠANAS PROGRAMMU RAKSTURO

- orientācija uz izglītības politikas noteikšanas un pilnveides vajadzībām;
- mūžizglītības nozīme – PISA neaprobežojas tikai ar atsevišķu mācību priekšmetu standartos noteiktās skolēnu kompetences novērtēšanu: skolēniem jāizvērtē arī sava mācīšanās motivācija, mācīšanās veids, paņēmieni un attieksme;
- regularitāte – novērtēšana atkārtojas ik pēc trim gadiem, kas dalībvalstīm dod iespēju novērtēt izglītības pilnveides pasākumu radītās pārmaiņas izglītības kvalitātē;
- ģeogrāfiskais plašums – 2018. gada pētījumā kopumā piedalījās 79 valstis, starp tām visas 37 OECD valstis.

OECD STARPTAUTISKO SKOLĒNU NOVĒRTĒŠANAS PROGRAMMU RAKSTURO

jēdziena *kompetence* teorētiska pilnveidošana un izmantošana praksē, ar to saprotot skolēnu spēju izmantot dzīvē pamatpriekšmetos iegūtās zināšanas, analizēt, loģiski spriest un prasmīgi sazināties, izvirzot, interpretējot un risinot problēmas visdažādākajās situācijās

OECD PISA PĒTĪJUMA CIKLI, GALVENĀS SATURA JOMAS UN DALĪBVALSTU SKAITS

	1998	
	1999	
	2000	PISA 2000
	2001	galvenā joma - lasīšana
	2002	43 dalībvalstis
PISA 2003	2003	
galvenā joma - matemātika	2004	
papildu modulis - problēmrisināšana	2005	
43 dalībvalstis	2006	PISA 2006
	2007	galvenā joma - dabaszinātnes
	2008	57 dalībvalstis
PISA 2009	2009	
galvenā joma - lasīšana	2010	
75 dalībvalstis	2011	PISA 2012
	2012	galvenā joma - matemātika
	2013	papildu modulis - finanšu kompetence
PISA 2015	2014	65 dalībvalstis
galvenā joma - dabaszinātnes	2015	
papildu modulis - problēmrisināšana	2016	PISA 2018
sadarbojoties	2017	galvenā joma - lasīšana
72 dalībvalstis	2018	papildu moduļi - finanšu kompetence un
	2019	globālā kompetence
PISA 2021	2020	79 dalībvalstis
galvenā joma - matemātika	2021	
papildu modulis - radošums	2022	
vairāk par 80 dalībvalstīm		

OECD PISA 2018 DALĪBVALSTU KARTE

OECD valstis

Partnervalstis, kas piedalījās PISA 2018

Partnervalstis, kas piedalījās iepriekšējos ciklos

PISA 2018 NORISE

► **Pasaulē:** 79 valstis – 32 milj. piecpadsmitgadīgi skolēni –

600 000 dalībnieki;

► **Latvijā:** 5985 *dalībnieki* – 2002. gadā dzimušie skolēni no 307 skolām (*86% no tiem ir 9. klašu skolēni*)

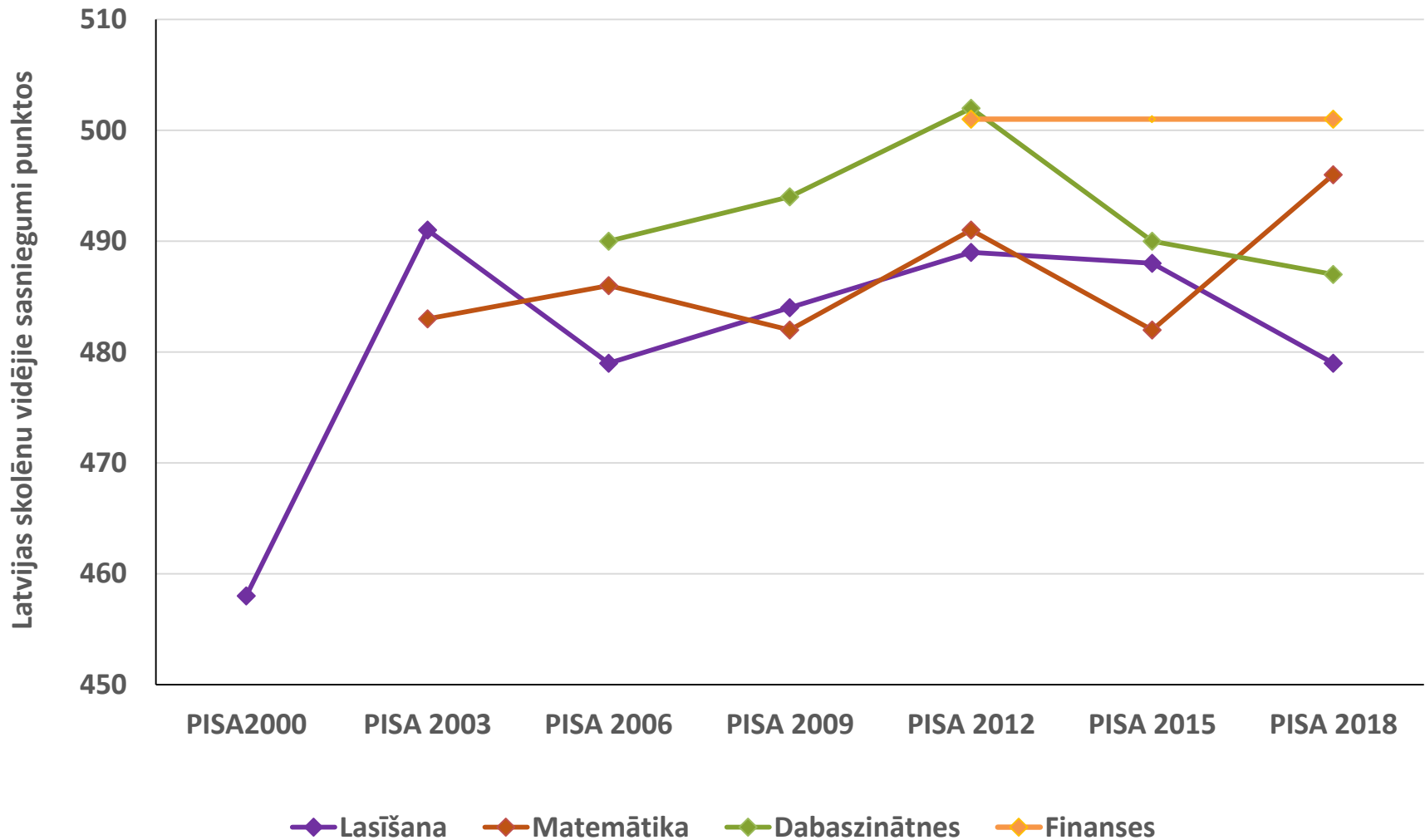
Koordinatori skolās: skolu direktori, direktoru vietnieki un skolotāji

Testu administratori (50)

OECD PISA 2018 PĒTĪJUMA GALVENĀS IEZĪMES

- ▶ Satura jomas – LASĪŠANA;
 - matemātika;
 - dabaszinības;
 - finanšu kompetence;
 - globālā kompetence (rezultāti tiks paziņoti 2020. gada decembrī).
- ▶ Metodika:
 - datorizēti uzdevumi un aptaujas (70 valstīs);
 - elektroniska skolu direktoru aptauja.
- ▶ Uzdevumi:
 - atbilžu izvēles un brīvo atbilžu uzdevumi, kas saistīti ar noteiktu reālās dzīves vidi;
 - interaktīvi uzdevumi –virtuālais «čats», simulācijas,

LATVIJAS SKOLĒNU VIDĒJIE SASNIEGUMI LASIŠANAS, MATEMĀTIKAS UN DABASZINĀTŅU KOMPETENCĒ PISA 2000 – PISA 2018

SKOLĒNU SASNIEGUMI FINANŠU KOMPETENCĒ

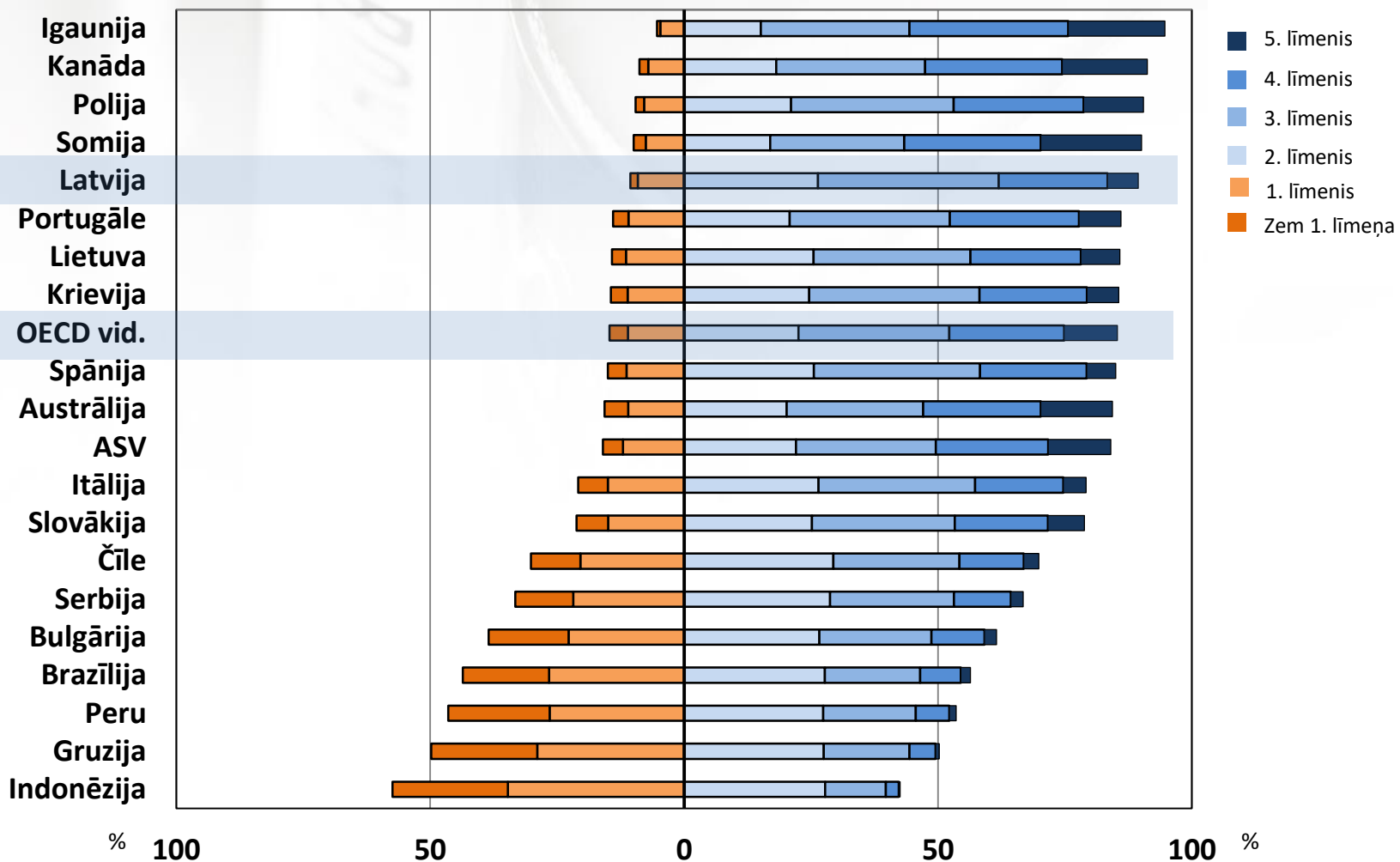
PISA 2018 (OECD vid. – 505 punkti)

P-ti	Valsts	Valstis, kuru vidējie statistiski nozīmīgi neatšķiras no šīs valsts
547	Igaunija	
537	Somija	Kanāda
532	Kanāda	Somija
520	Polija	
511	Austrālija	ASV, Portugāle
506	ASV	Austrālija, Portugāle, Latvija, Lietuva
505	Portugāle	Austrālija, ASV, Latvija
501	Latvija	ASV, Portugāle, Krievija
498	Lietuva	ASV, Latvija, Krievija
495	Krievija	Latvija, Lietuva, Spānija
492	Spānija	Krievija
481	Slovākija	Itālija
476	Itālija	Slovākija
451	Čile	Serbija
444	Serbija	Čile
432	Bulgārija	
420	Brazīlija	
411	Peru	Gruzija
403	Gruzija	Peru
388	Indonēzija	

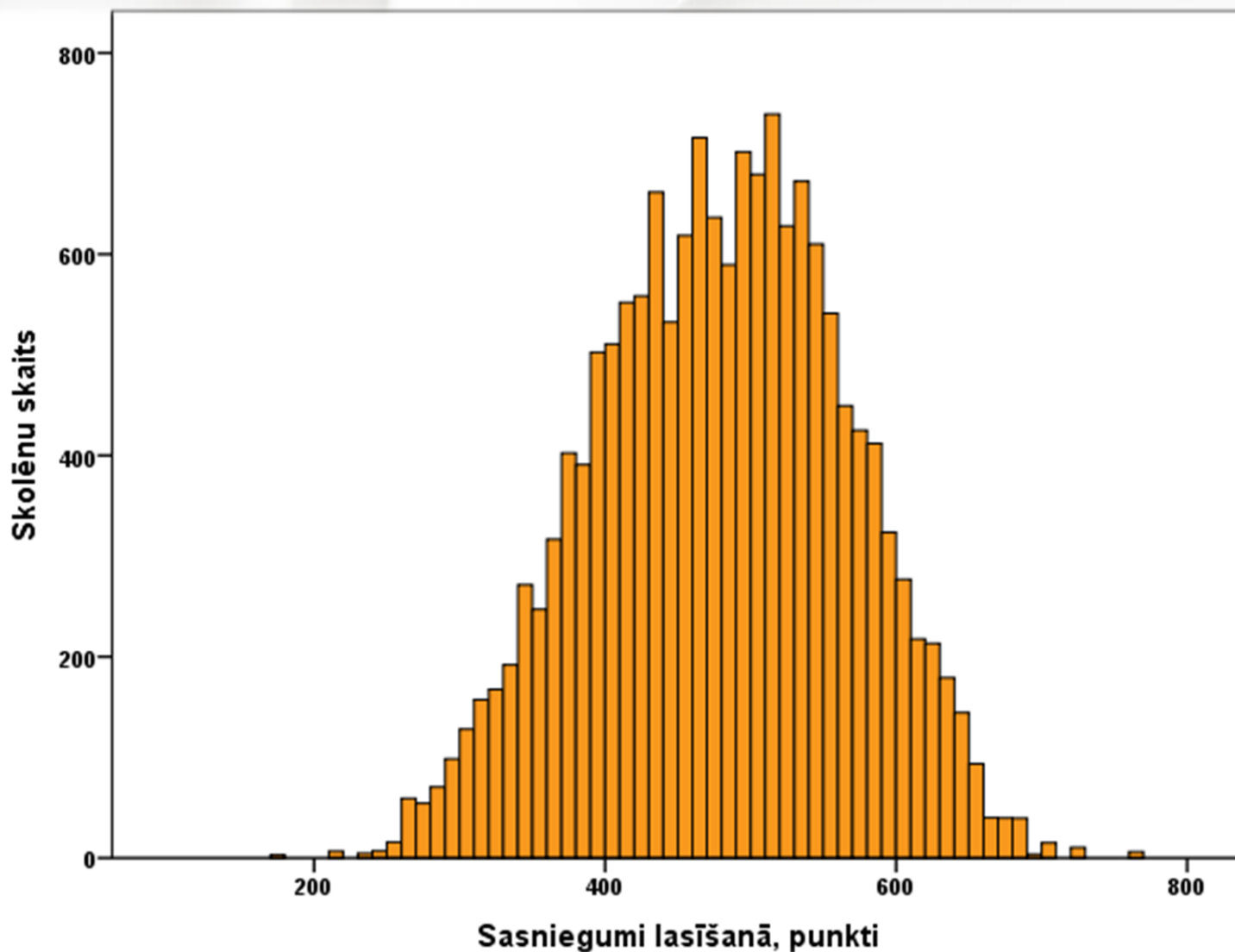
SKOLĒNU RELATĪVAIS SKAITS FINANŠU KOMPETENCES LĪMEŅOS, PISA 2018

Skolēnu sasniegumi zemāki par 2. līmeni

Skolēnu sasniegumi 2. un augstākos līmeņos

LATVIJAS SKOLĒNU SKAITA SADALĪJUMA DIAGRAMMA ATBILSTĪGI SASNIEGUMIEM LASĪŠANĀ PISA 2018

Standartnovirze:
OECD - 99 punkti
Latvija - 90 punkti
Igaunija - 93 punkti

SKOLĒNA ĢIMENES SOCIĀLI EKONOMISKAIS STATUSS (SES) (1)

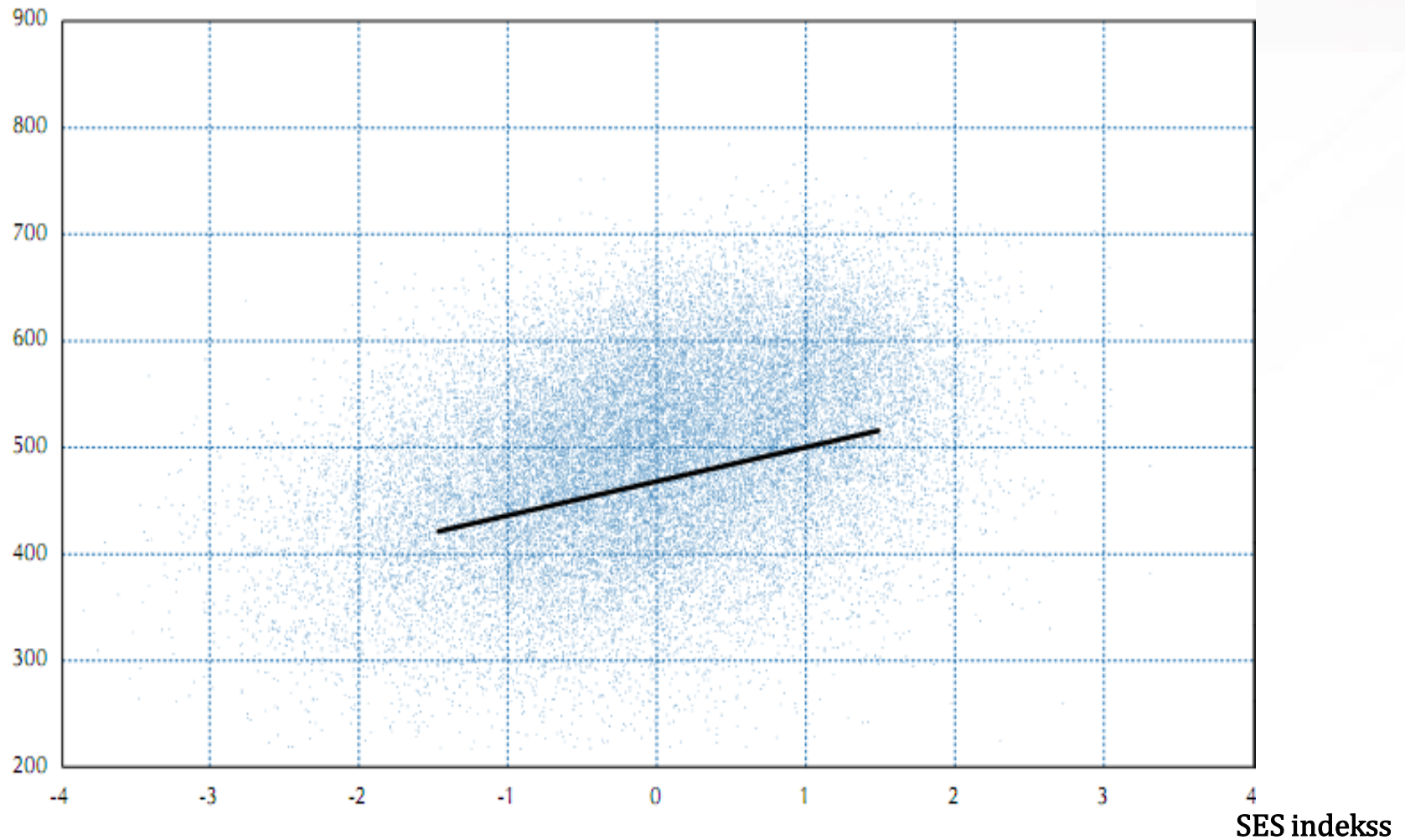
- **Skolēna vecāku nodarbinātība,**
- **Skolēna vecāku izglītība,**
- **Mācīšanās iespējas mājās un skolēna rīcībā esošās lietas (rakstāmgalds mācībām, pašam sava istaba, mierīga vieta mācībām, dators, kuru var lietot mācībām, mācībām paredzētas datorprogrammas, interneta pieslēgums, klasiskā literatūra (piem. Rainis), dzejas krājumi, mākslas darbi (piem. gleznas), skolas darbiem noderīgas grāmatas, tehniskās rokasgrāmatas, vārdnīca, grāmatas par mākslu, mūziku vai dizainu, personīgais viedtālrunis, velosipēds, motorollers (skūteris))**

SKOLĒNA ĢIMENES SOCIĀLI EKONOMISKAIS STATUSS (SES) (2)

- **Grāmatu un dažādu lietu (televizors, automašīna, vannas istaba, mobilie tālruņi ar interneta pieslēgumu, datori (galddatori, portatīvie datori vai klēpjatori), planšetdatori, E-grāmatu lasītāji, mūzikas instrumenti (piem., ģitāra, klavieres) skaits skolēna mājās**

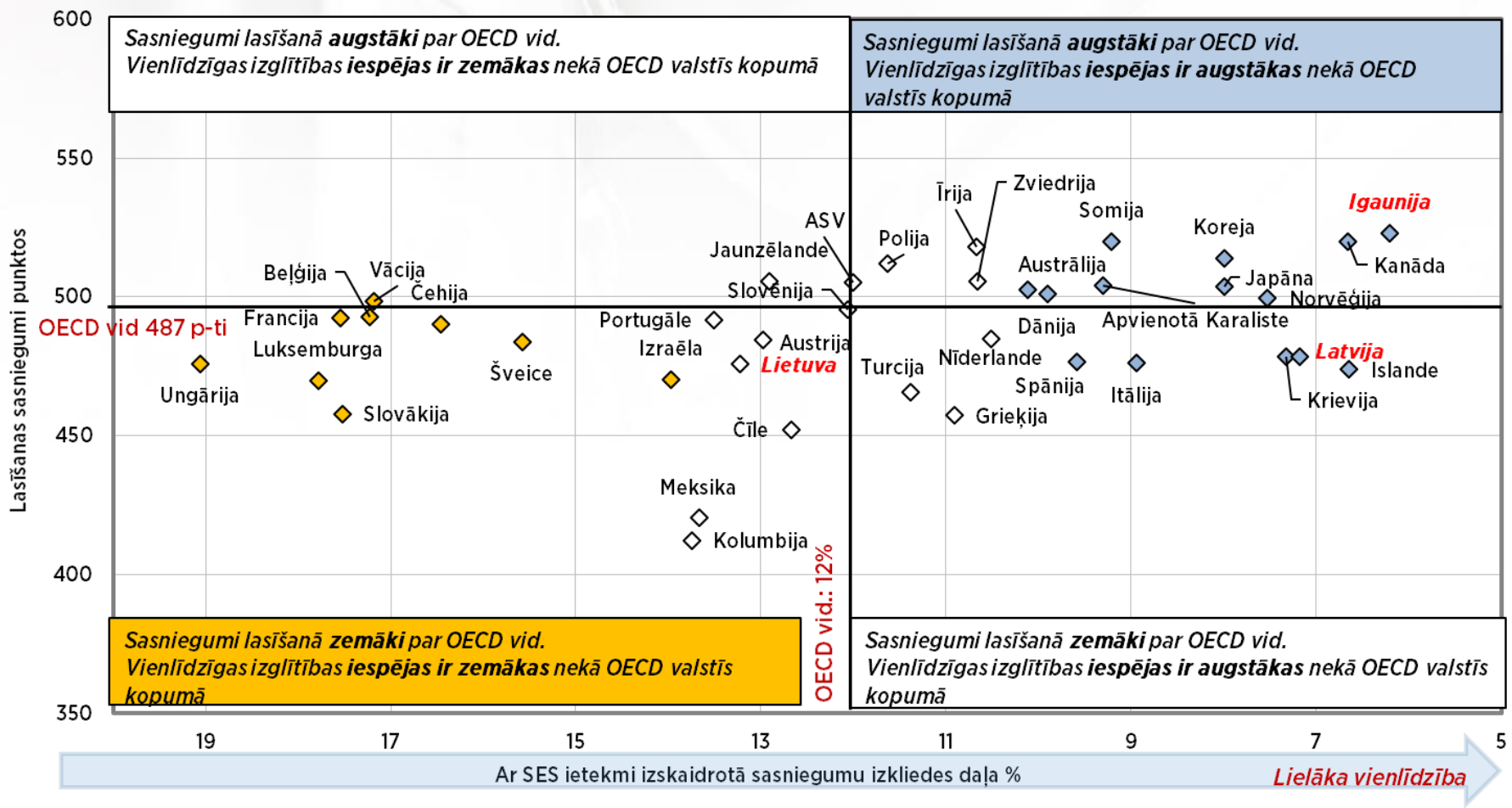
SKOLĒNU VIDĒJO SASNIEGUMU UN VIŅU ĢIMENŅU SES SAISTĪBA

Vidējie sasniegumi

PISA 2018 DALĪBVALSTU SKOLĒNU VIDĒJO LASĪŠANAS SASNIEGUMU UN VIŅU ĢIMENŪ SOCIĀLEKONOMISKĀ STATUSA IETEKMES SALĪDZINĀJUMS (OECD VALSTIS UN KRIEVIJA)

- ◆ SES ietekme ir statistiski nozīmīgi zemāka kā vidēji OECD valstīs
- ◇ SES ietekme nav statistiski nozīmīgi atšķirīga kā vidēji OECD valstīs
- ◆ SES ietekme ir statistiski nozīmīgi augstāka kā vidēji OECD valstīs

SASNIEGUMI LASĪŠANĀ (PISA 2018) UN GALVENIE INDIKATORI VIENLĪDZĪGĀM IESPĒJĀM IZGLĪTĪBĀ

			Vidēji OECD	Latvija
Vidējie sasniegumi lasīšanā (punkti)			487	479
Vienlīdzīgas iespējas izglītībā	Taisnīgums	Ar SES ietekmi izskaidrotā sasniegumu izkliedes daļa (R^2)	12%	7,2%
		Sasniegumu starpība skolēniem ar augstu SES (augstākie 25% savā valstī) un zemu SES (zemākie 25% savā valstī)	89 punkti	65 punkti
		Skaitis skolēniem ar zemu SES (zemākie 25% savā valstī), bet augstiem sasniegumiem lasīšanā (augstākie 25% savā valstī)	11%	12%
	Iekļaušana	PISA 2018 izlasē pārstāvētā 15 gadus veco jauniešu daļa (SDG 4.1.)	89%	89%
		Skolēnu skaits ar kompetenci zemāku par 2.līmeni (SDG 4.1.)	22,6%	22,4%

SDG un OECD PISA

- ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķi 2030, pieņemti 2015.gadā - The Sustainable Development Goals (SDGs) paredz, ka valstis visiem saviem iedzīvotājiem nodrošina iekļaujošu un vienlīdzīgi kvalitatīvu izglītību un sekmē mūžizglītības iespējas (4.mērķis -Quality Education, kopā ir 17mērķi).
- OECD PISA programma mēra apakšmērķu 4.1. un 4.5. indikatorus:
 - *4.1. Bērnu un jauniešu īpatsvars, kuri sasniedz vismaz minimālo kompetences līmeni lasīšanā un matemātikā;*
 - *4.5. Vismaz minimālā kompetences līmeņa lasīšanā un matemātikā atšķirības starp dzimumiem un dažādiem ģimenes SES līmeņiem.*

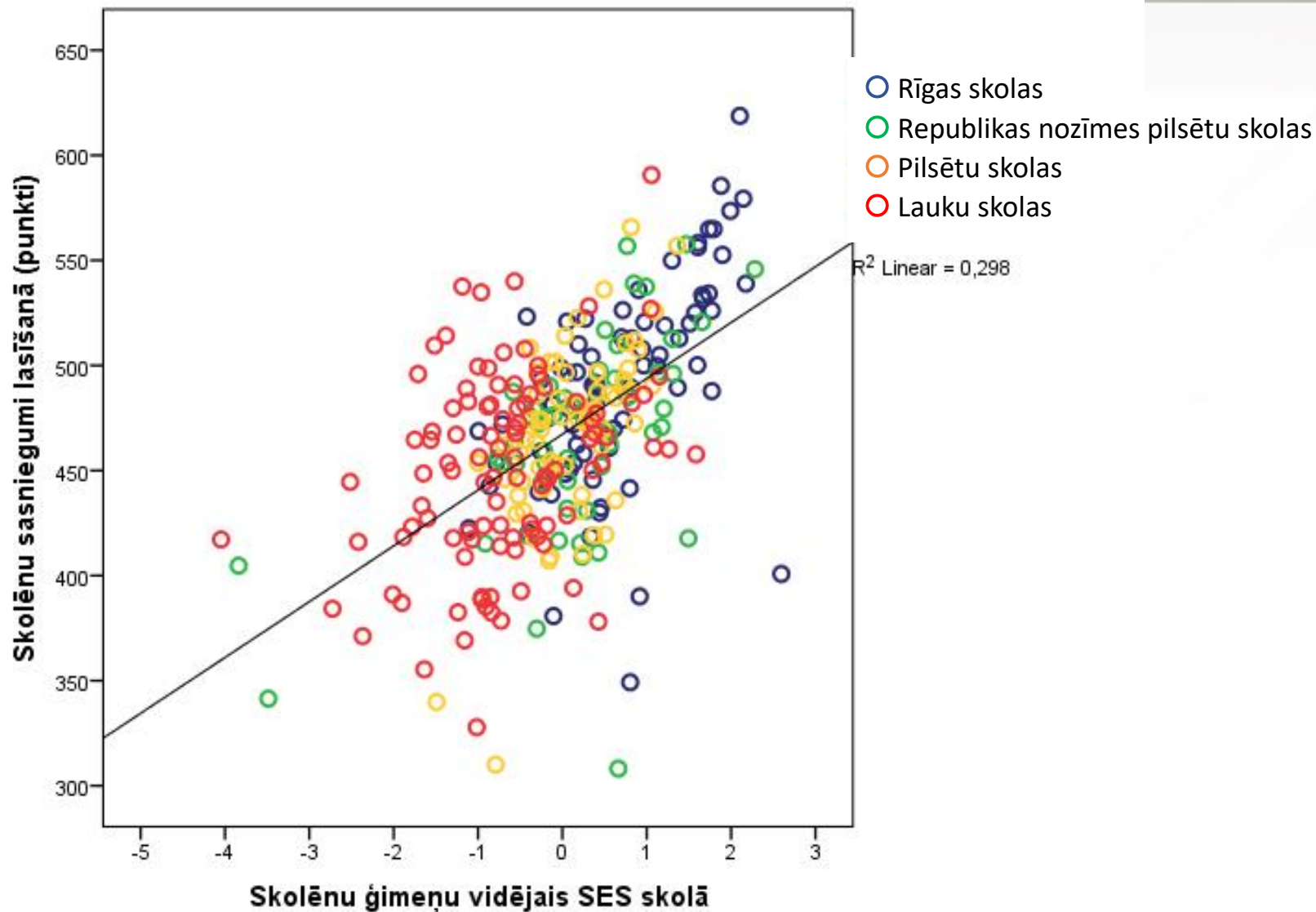
SDG 4.1. BĒRNU UN JAUNIEŠU ĪPATSVARŠ, KURI SASNIEDZ VISMĀZ MINIMĀLO KOMPETENCES LĪMENI LASĪŠANĀ UN MATEMĀTIKĀ

	Indikators	Vidēji OECD	Latvijā
1.	PISA 2018 izlasē pārstāvēto 15 gadus vecu jauniešu daļa	88%	89%
2.	15 gadus vecu skolēnu īpatsvars, kuri sasnieguši vismaz 2.kompetences līmeni <i>lasīšanā</i> PISA 2018 pētījumā	77,4%	77,6%
3.	15 gadus vecu skolēnu vismaz 2.kompetences līmenī <i>lasīšanā</i> izmaiņas no 2009.g. līdz 2018.g. PISA pētījumā	- 3,2%	-4,9%
4.	15 gadus vecu skolēnu īpatsvars, kuri sasnieguši vismaz 2.kompetences līmeni <i>matemātikā</i> PISA 2018 pētījumā	76,0%	82,7%
5.	15 gadus vecu skolēnu vismaz 2.kompetences līmenī <i>matemātikā</i> izmaiņas no 2009.g. līdz 2018.g. PISA pētījumā	Nav statistiski nozīmīgu izmaiņu	Nav statistiski nozīmīgu izmaiņu

SDG 4.5. VISMĀZ MINIMĀLO KOMPETENCES LĪMENI LASĪŠANĀ UN MATEMĀTIKĀ SASNIEGUŠO ĪPATSVARA ATŠĶIRĪBAS STARP DZIMUMIEM UN ZEMĪEM UN AUGSTIEM ĢIMENES SES LĪMEŅIEM (25 % ZEMĀKIE VAI AUGSTĀKIE VALSTĪ)

	Indikators	Vidēji OECD	Latvijā
1.	Vismaz minimālo kompetences līmeni <i>lasīšanā</i> sasniegušo 15 gadus veco skolēnu īpatsvara atšķirības starp meitenēm un zēniem (PISA 2018), paritātes indekss	1,12	1,16
2.	Vismaz minimālo kompetences līmeni <i>matemātikā</i> sasniegušo 15 gadus veco skolēnu īpatsvara atšķirības starp meitenēm un zēniem (PISA 2018), paritātes indekss	0,99	1,00
3.	Vismaz minimālo kompetences līmeni <i>lasīšanā</i> sasniegušo 15 gadus veco skolēnu īpatsvara atšķirības starp skolēniem ar zemu un augstu SES (PISA 2018), paritātes indekss	0,72	0,78
4.	Vismaz minimālo kompetences līmeni <i>matemātikā</i> sasniegušo 15 gadus veco skolēnu īpatsvara atšķirības starp skolēniem ar zemu un augstu SES (PISA 2018), paritātes indekss	0,68	0,78

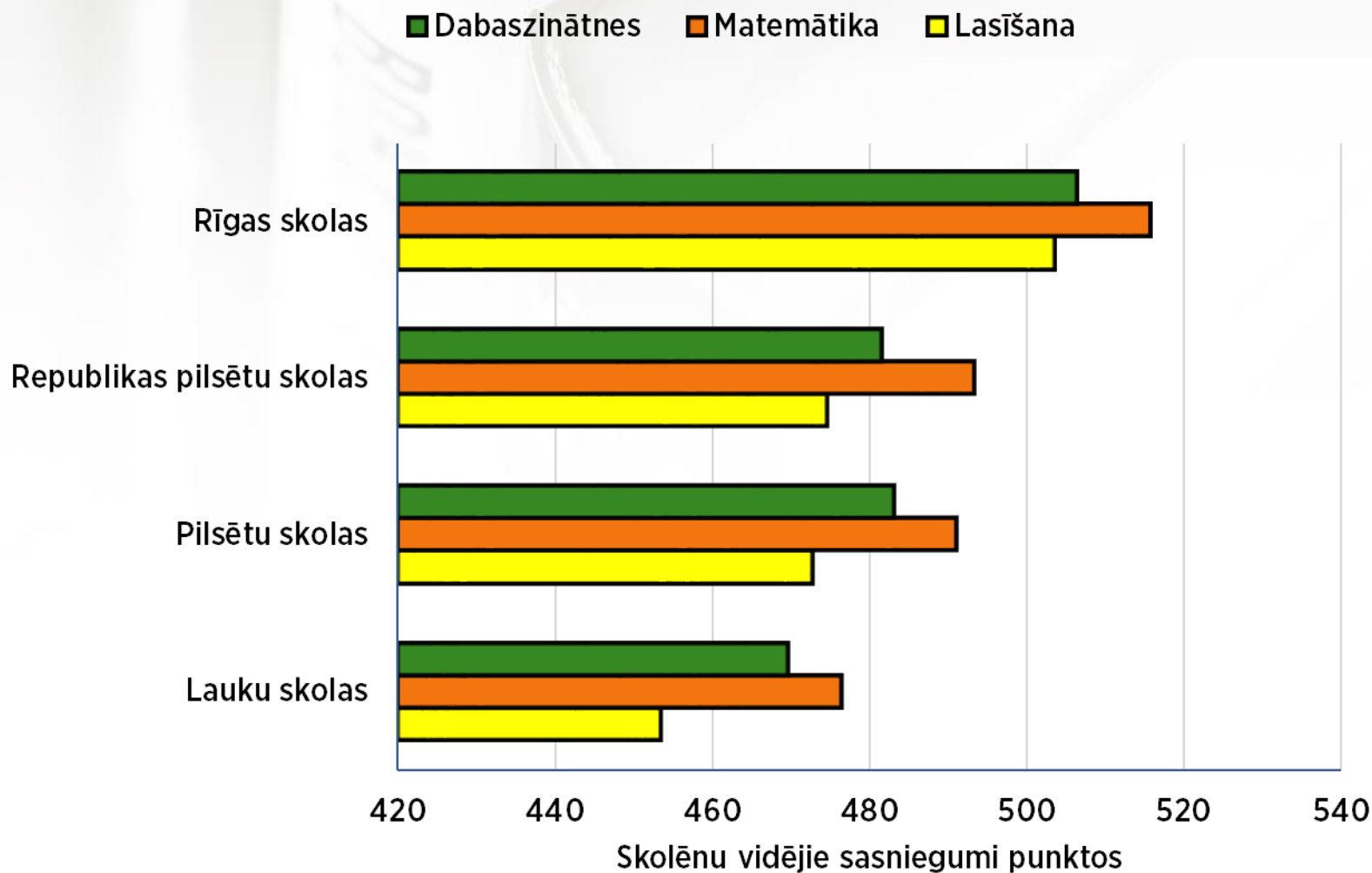
SKOLAS SKOLĒNU VIDĒJO LASIŠANAS SASNIEGUMU SAISTĪBA AR SKOLĒNU ĢIMEŅU SES VIDĒJO INDEKSU, PISA 2018

SKOLĒNU ĢIMEŅU SES DAŽĀDA TIPĀ SKOLĀS LATVIJĀ PISA 2018

Skolas tips	SES vidējā vērtība	Standartnovirze
Valsts ģimnāzijas	0,39	0,67
Ģimnāzijas	0,31	0,79
Vidusskolas	0,01	0,81
Pamatskolas	-0,35	0,88
Vidēji Latvijā	0,00	0,84

LATVIJAS SKOLĒNU VIDĒJO SASNIEGUMU LASIŠANĀ, MATEMĀTIKĀ UN DABASZINĀTNĒS SADALĪJUMS PĒC SKOLAS ATRAŠANĀS VIETAS PISA2018

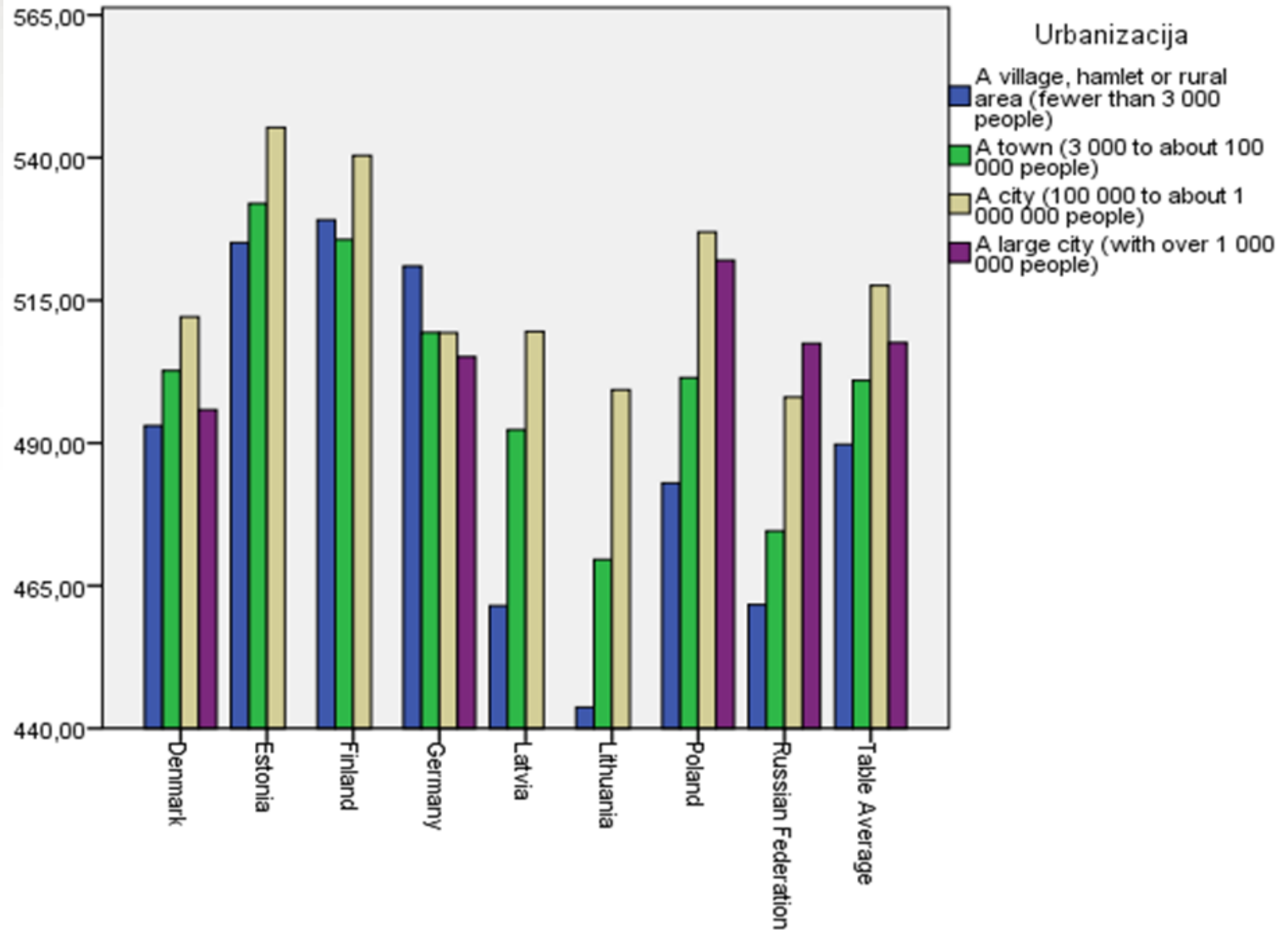
RĪGAS UN LAUKU SKOLU SKOLĒNU SASNIEGUMU STARPĪBA, PUNKTI

	PISA 2000*	PISA 2003	PISA 2006	PISA 2009	PISA 2012	PISA 2015	PISA 2018
Lasīšana	30	28	29	43	58	53	50
Matemātika	26	37	31	41	45	48	39
Dabaszinātnes	26	35	23	31	33	46	37

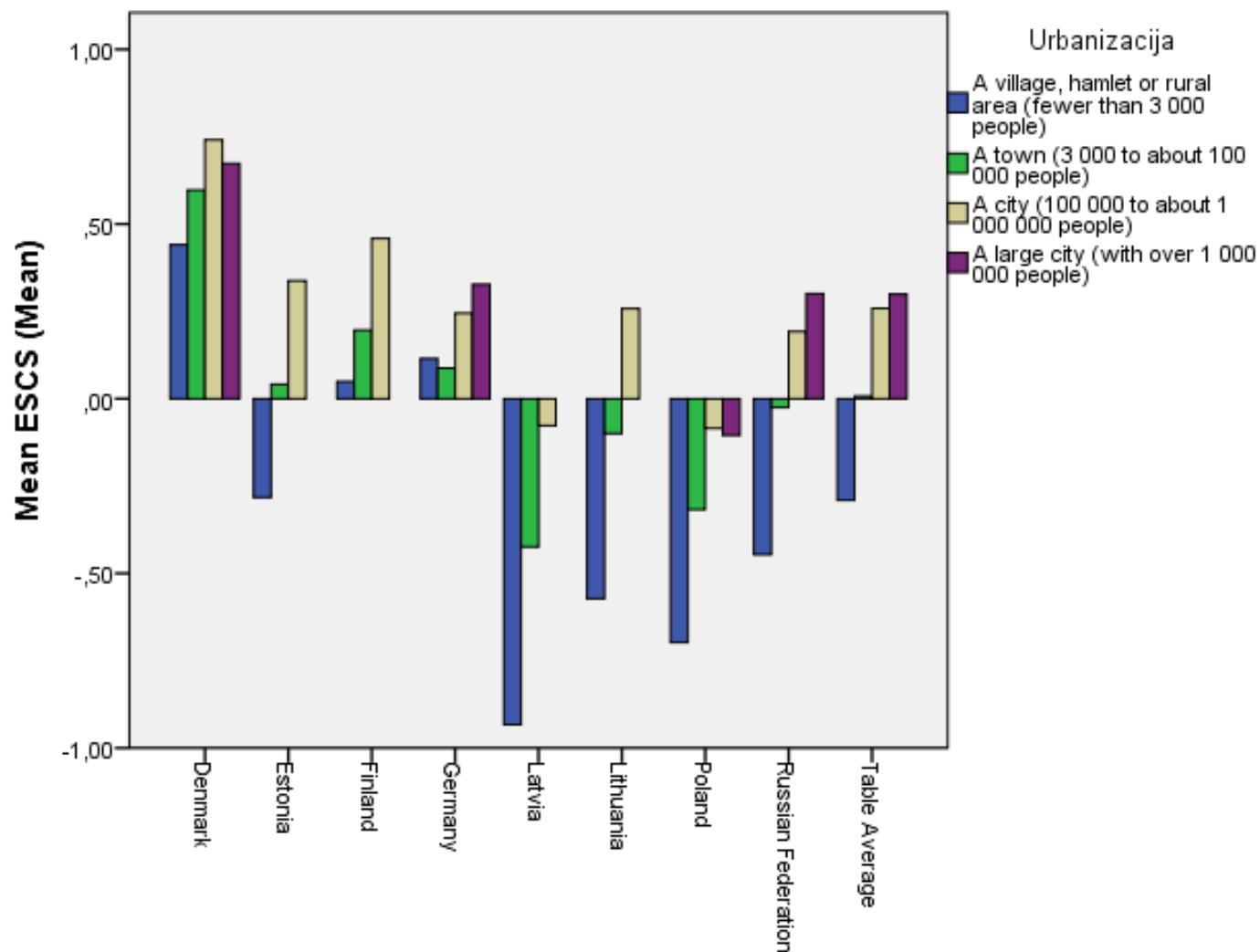
**PISA 2000 datos izmantota OECD klasifikācija – lauku un mazo pilsētu skolas (iedzīvotāju skaits mazāks par 3000)*

THE AVERAGE SCIENCE PERFORMANCE DISTRIBUTION OF STUDENTS FROM BALTIC SEE COUNTRIES ACCORDING TO SCHOOL LOCATION, PISA 2015

Performance, points

STUDENTS' ESCS DISTRIBUTION IN BALTIC SEE COUNTRIES ACCORDING TO SCHOOLS LOCATION, PISA 2015

LATVIJAS SKOLU DIREKTORU ATBILŽU SKAITA SADALĪJUMS PAR SKOLAS KONKURENCI SKOLĒNU UZŅEMŠANĀ SKOLĀ, PISA 2012, PISA 2018

<i>Kurš no tālākajiem apgalvojumiem vislabāk apraksta izglītības iegūšanas iespējas Jūsu apkārtnē:</i>	PISA 2012	PISA 2018
Apkārtnē ir divas vai vairākas citas skolas, kuras konkurē savā starpā, lai palielinātu bērnu skaitu skolā.	74%	74,60%
Apkārtnē ir vēl viena konkurējoša skola, kuru var apmeklēt mūsu skolnieki.	19,5%	16,9%
Apkārtnē nav citu skolu, uz kurām vecāki var sūtīt savus bērnus	6,5%	6,1%

KONKURENCE STARP SKOLĀM PAR SKOLĒNU PIESAISTI NO TĀ PAŠA APVIDUS, PISA 2018

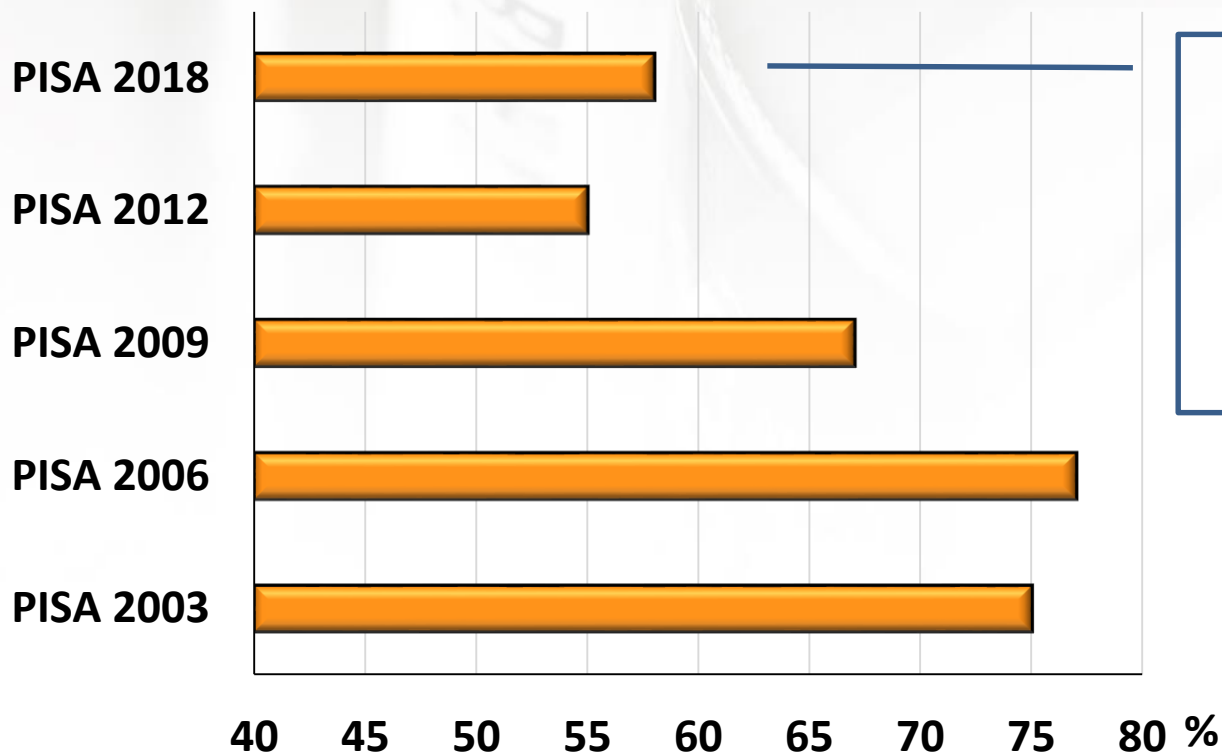
Valsts	% skolu, kuras konkurē
Latvija	91
Igaunija	85
Lietuva	80
Somija	38
OECD vidēji	76

LATVIJAS SKOLU DIREKTORU ATBILŽU PAR SKOLĒNU UZŅEMŠANU SKOLĀ SKAITA SADALĪJUMS, PISA 2018

<i>Cik bieži, uzņemot skolēnus Jūsu skolā, tiek ņemti vērā tālāk uzskaitītie faktori:</i>	Nekad	Dažreiz	Vienmēr
Skolēna akadēmiskais sniegums (ieskaitot iestājpārbaudījumus)	47,5%	25,3%	24,5%
Iepriekšējo skolu rekomendācija	67,0%	29,0%	1,4%
Vecāku atbalsts skolas mācību vai reliģiskajai filozofijai	83,1%	9,8%	4,5%
Skolēnam nepieciešama īpaša programma, vai viņu interesē speciāla programma	23,8%	37,0%	36,5%
Priekšroka pašreizējo vai bijušo skolēnu ģimenes locekļiem	52,7%	24,3%	19,9%
Dzīvošana noteiktā rajonā	54,2%	17,4%	25,7%
Citi iemesli	44,3%	36,0%	3,4%

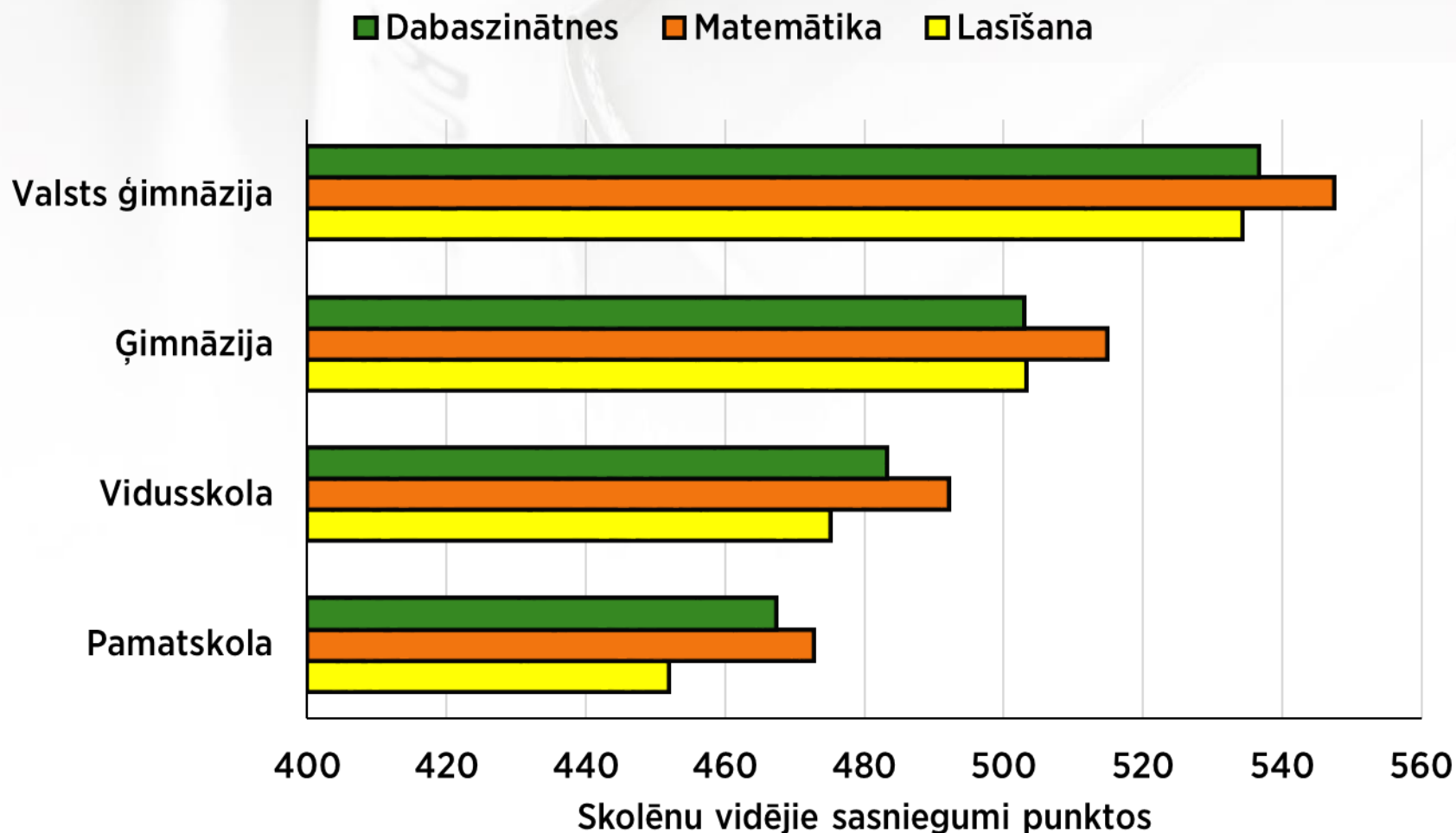
Latvija PISA 2012 – 20,5%, Igaunija PISA 2018 – 64,5%

LATVIJAS SKOLU RELATĪVAIS SKAITS, KURĀS MĀCĀS SKOLĒNI NO ĢIMENĒM AR ĻOTI AUGSTU SES (10% Latvijas skolēnu)

Rīgas skolas 40%
Republikas nozīmes
pilsētu skolas 20%
Pilsētu skolas 23%
Lauku skolas 17%

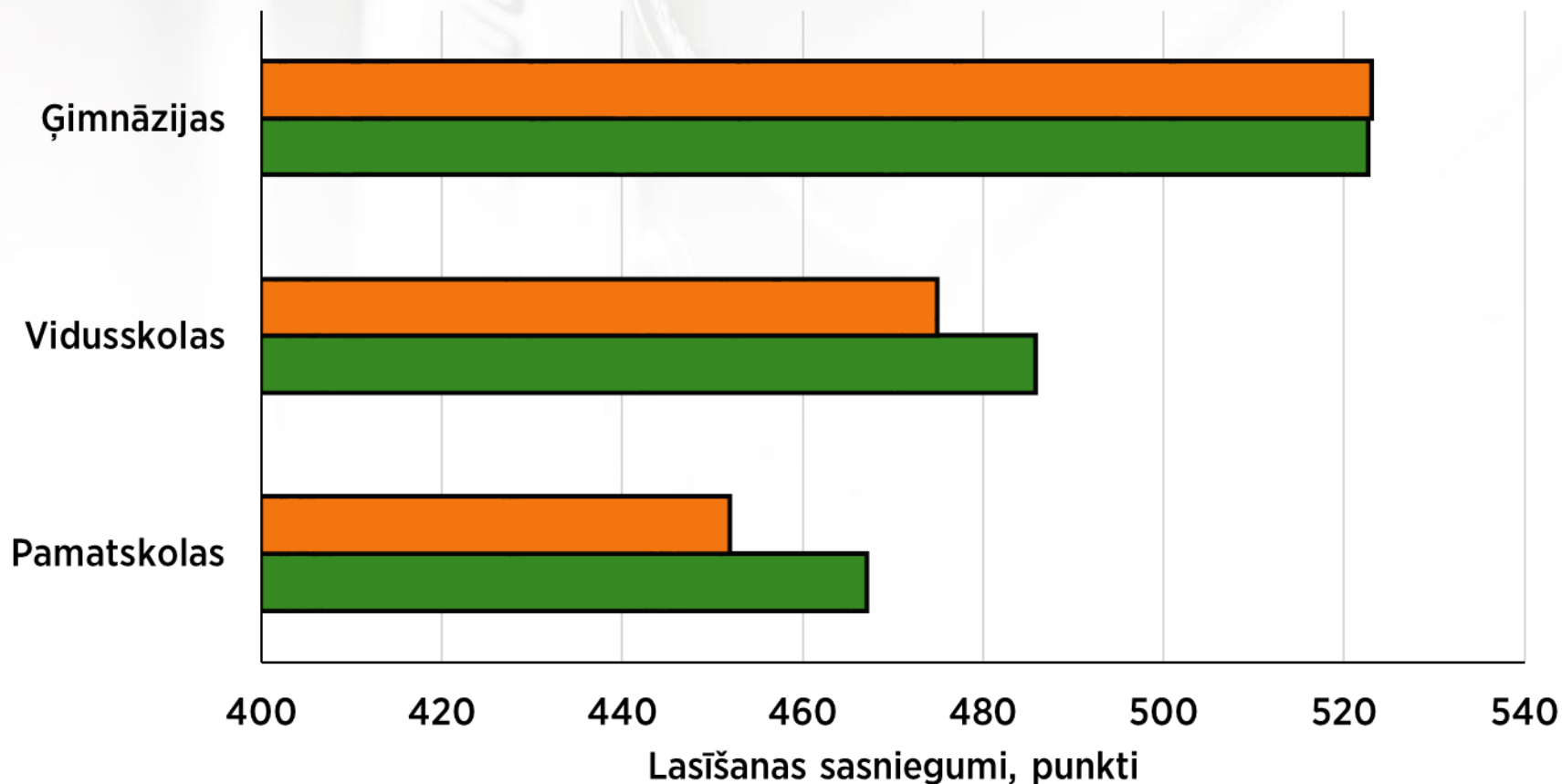
LATVIJAS SKOLĒNU VIDĒJO SASNIEGUMU SADALĪJUMS ATKARĪBĀ NO SKOLAS TIPA PISA 2018

Nav iekļauti 10. un 11. klases skolēni

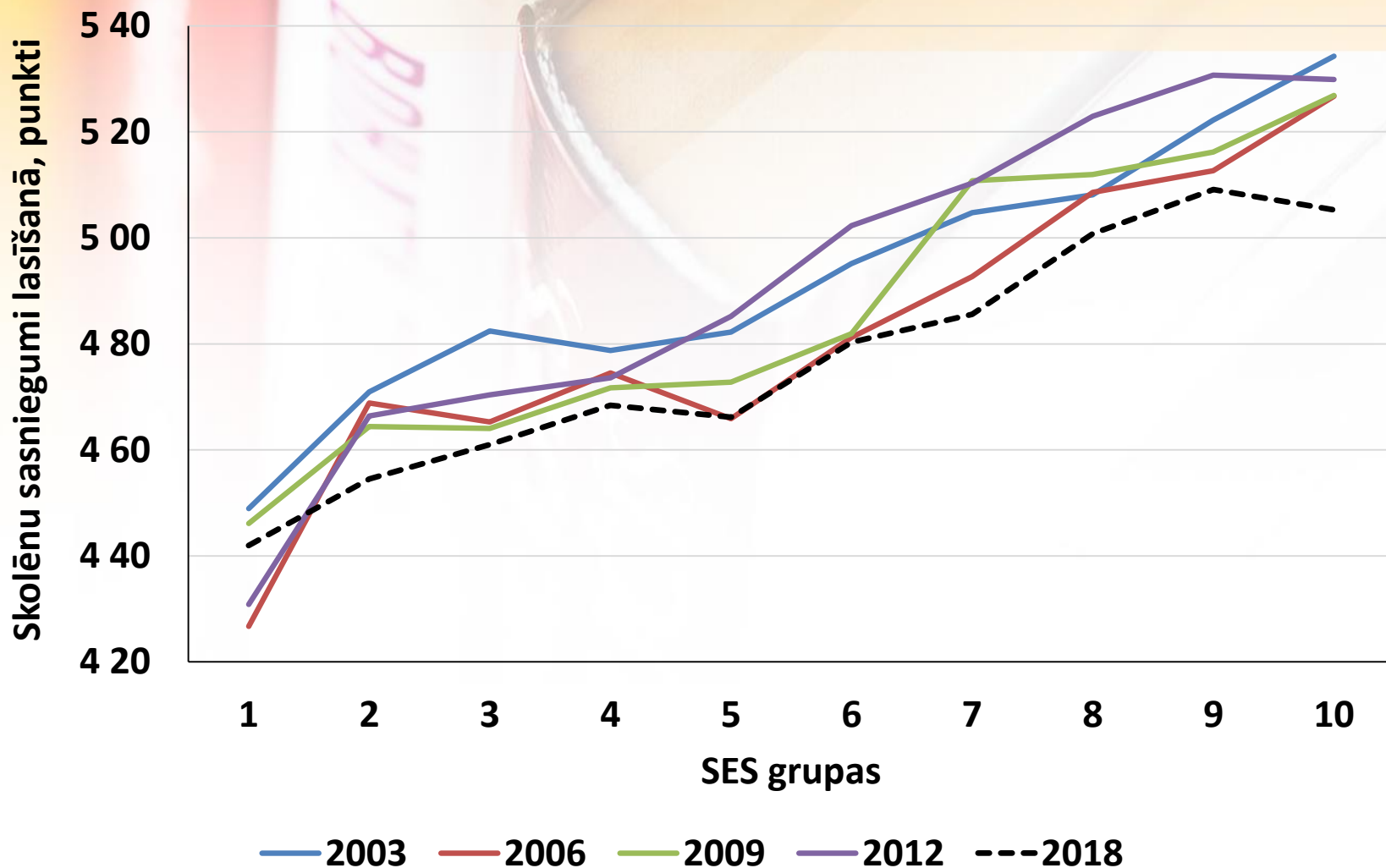
LATVIJAS SKOLĒNU VIDĒJO SASNIEGUMU LASĪŠANĀ SADALĪJUMS ATKARĪBĀ NO SKOLAS TIPĀ PISA 2009 – PISA 2018

■ PISA 2018 ■ PISA 2009

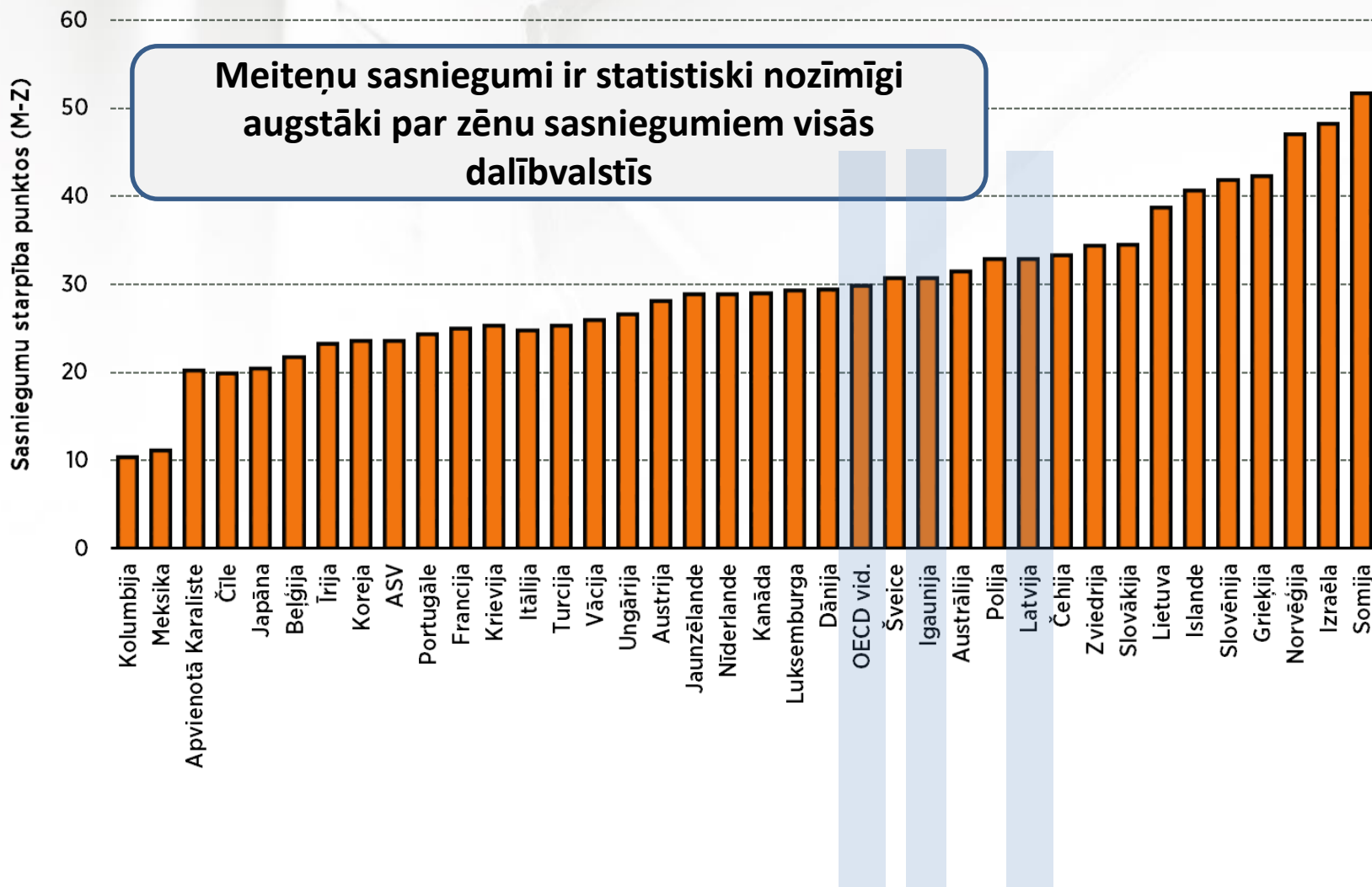

Nav iekļauti 10. un 11. klases skolēni

LATVIJAS SKOLĒNU SANIEGUMI LASIŠANĀ SES PROCENTILĒS, PISA 2003-PISA2018

MEITEŅU UN ZĒNU LASĪŠANAS SASNIEGUMU STARPĪBA PISA 2018 (OECD VALSTIS UN KRIEVIJA)

PĀRINODARĪJUMU INDEKSS

Aptaujas jautājums: Cik bieži pēdējo 12 mēnešu laikā ar tevi skolā ir noticis tālāk minētais?

Atbilžu varianti: «Nekad vai gandrīz nekad» «Dažas reizes gadā» «Dažas reizes mēnesī» «Vienreiz nedēļā vai biežāk»

Citi skolēni apzināti nav iesaistījuši savās aktivitātēs.

Citi skolēni ir mani izsmējuši.

Citi skolēni ir man draudējuši.

Citi skolēni ir atņēmuši vai salauzuši man piederošās lietas.

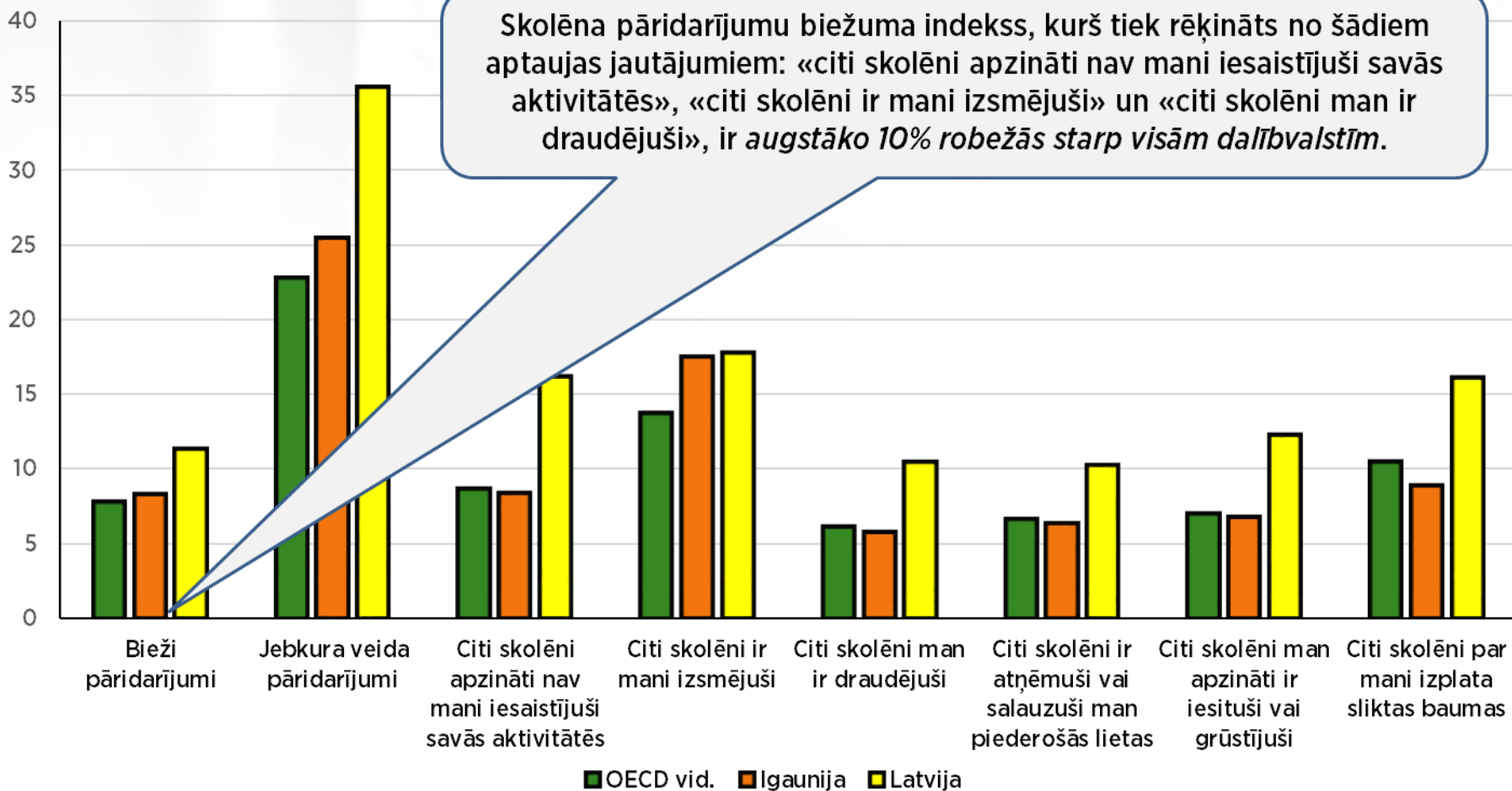
Citi skolēni man ir apzināti iesituši vai grūstījuši.

Citi skolēni par mani ir izplatījuši sliktas baumas.

Iekļauti indeksā

PĀRIDARĪJUMU BIEŽUMS SKOLĀ, PISA 2018 (OECD VID., IGAUNIJA, LATVIJA)

% Skolēnu skaits procentos, kuri izjutuši pāridarījumus vismaz dažas reizes mēnesī

PĀRINODARĪJUMU SAISTĪBA AR SKOLĒNA ĢIMENES SES UN DZIMUMU, PISA 2018

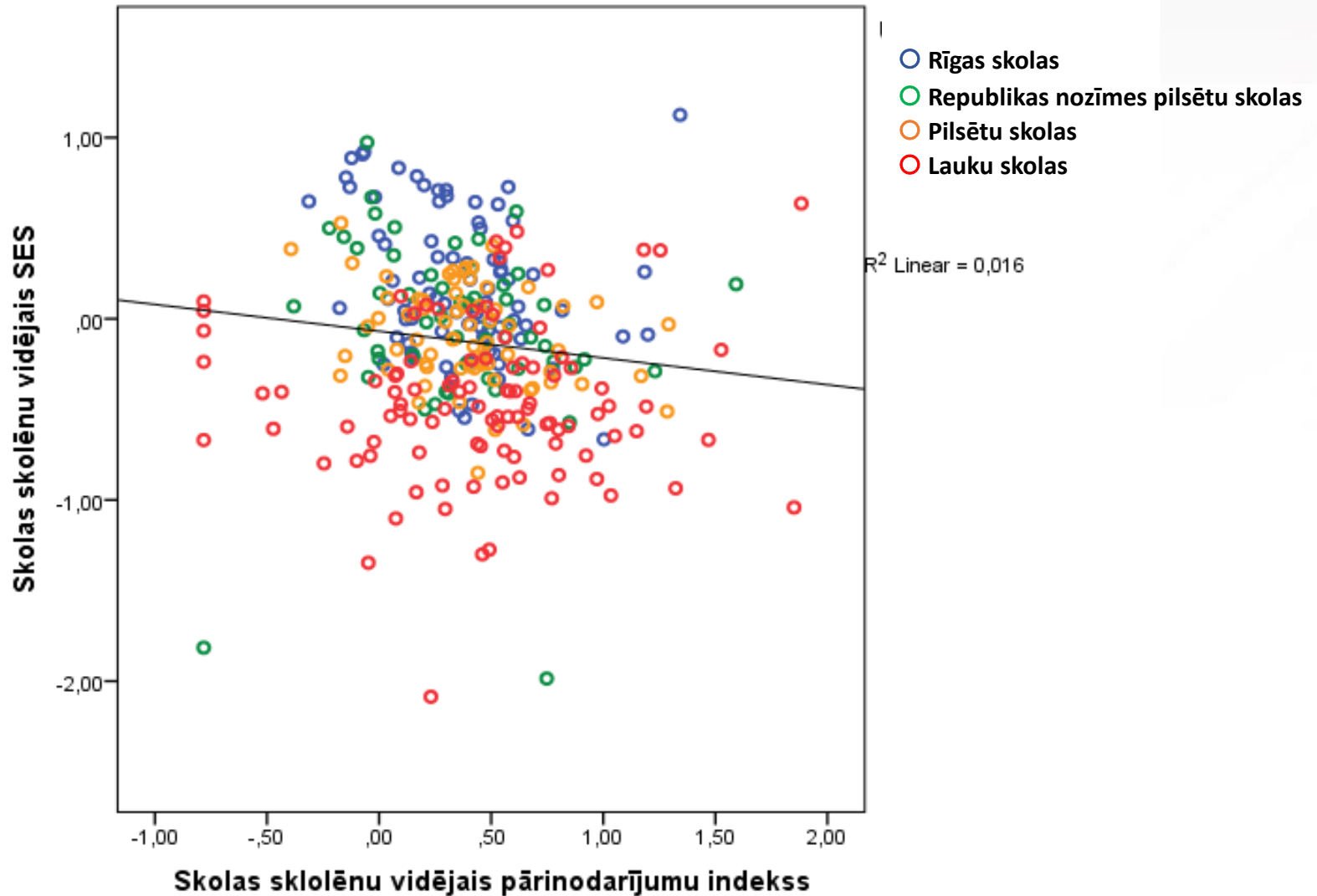
- OECD valstīs pārinodarījumu biežums skolēniem ar zemu ģimenes SES (25% skolēnu ar zemāko SES savā valstī) ir par 3,9 procentpunktiem augstāks nekā skolēniem ar augstu ģimenes SES (25% skolēnu ar augstāko SES savā valstī). OECD valstīs starpība ir statistiski nozīmīga gan visiem pārinodarījumu veidiem kopā, gan katram veidam atsevišķi.
- Latvijā – starpība ir statistiski nozīmīga visiem veidiem kopā (12,3 procentpunkti, 41,4% - skolēniem ar zemu SES un 29% - skolēniem ar augstu SES, biežums atbilst vismaz dažas reizes mēnesī) un arī katram veidam atsevišķi, izņemot tikai «Citi skolēni apzināti nav iesaistījuši savās aktivitātēs»;
- pārinodarījumu biežuma starpība zēniem un meitenēm Latvijā (38,7% zēnu un 32,5% meiteņu ir izjutuši kādu no pārinodarījumu veidiem vismaz dažas reizes mēnesī) ir 6,3 procentpunkti un šī starpība ir statistiski nozīmīga

**SKOLĒNU SASNIEGUMU LASĪŠANĀ SAISTĪBA AR
PĀRINODARĪJUMIEM LAUKOS UN PILSĒTĀS, PISA 2018.
SASNIEGUMU STARPĪBA GAN RĪGĀ, GAN REPUBLIKAS NOZĪMES
PILSĒTĀS, GAN PĀRĒJĀS PILSĒTĀS, GAN LAUKOS IR STATISTISKI
NOZĪMĪGA AR 95% TICAMĪBU.**

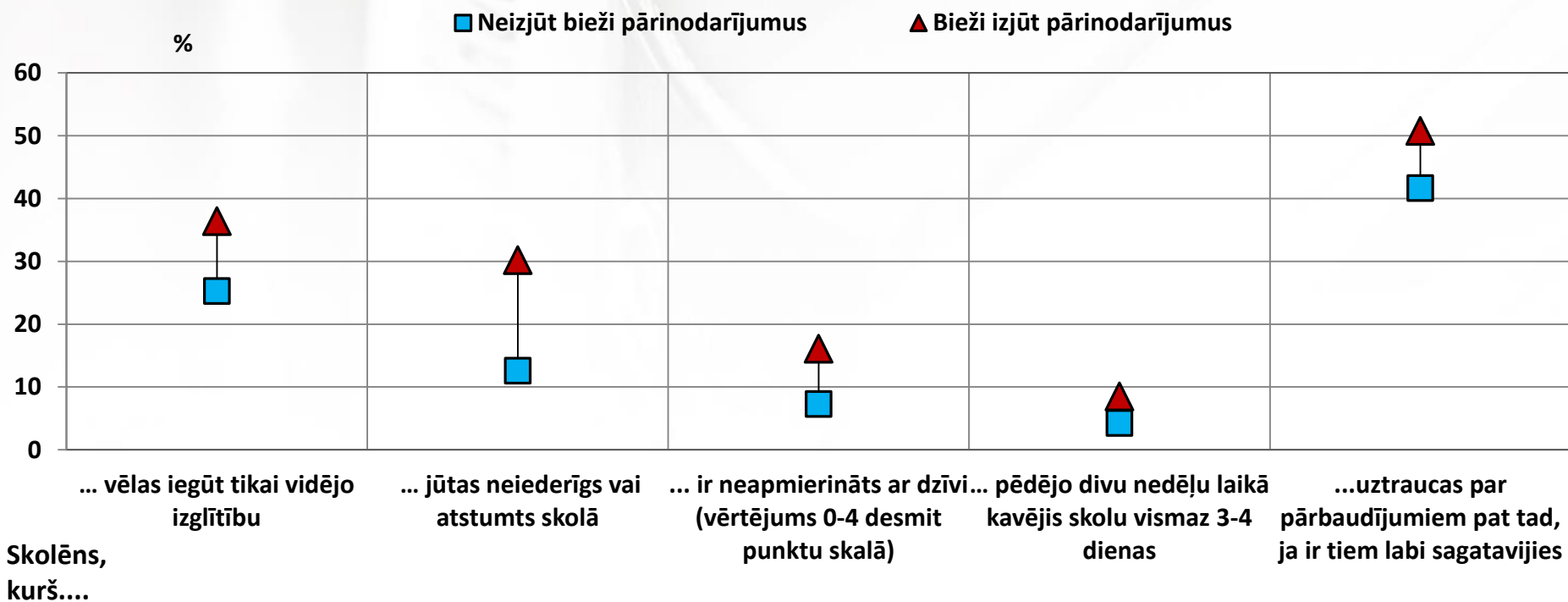
Skolas atrašanās vieta	Jebkurš no pāridarījumiem	Procenti	Vidējie sasniegumi lasīšanā	Sasniegumu standartklūda
Rīga	Nemaz vai dažas reizes gadā	73	512	2,9
Rīga	Vismaz dažas reizes mēnesī	27	479	5,5
Republikas nozīmes pilsētas	Nemaz vai dažas reizes gadā	69	482	3,8
Republikas nozīmes pilsētas	Vismaz dažas reizes mēnesī	31	457	6,1
Pārējās pilsētas	Nemaz vai dažas reizes gadā	68	480	3,7
Pārējās pilsētas	Vismaz dažas reizes mēnesī	32	456	4,5
Lauki	Nemaz vai dažas reizes gadā	64	463	4,6
Lauki	Vismaz dažas reizes mēnesī	36	436	5,5

PISA 2015 statistiski nozīmīga sasniegumu starpība bija tikai laukos

LATVIJAS SKOLU SKOLĒNU ĢIMENŪ VIDĒJĀS SES SAISTĪBA AR SKOLAS SKOLĒNU VIDĒJO PĀRINODARĪJUMU INDEKSU, PISA 2018

LIELĀKA PĀRIDARĪJUMU BIEŽUMA SAISTĪBA AR CITIEM SKOLĒNA RAKSTURLIELUMIEM, PISA 2015 (LATVIJA)

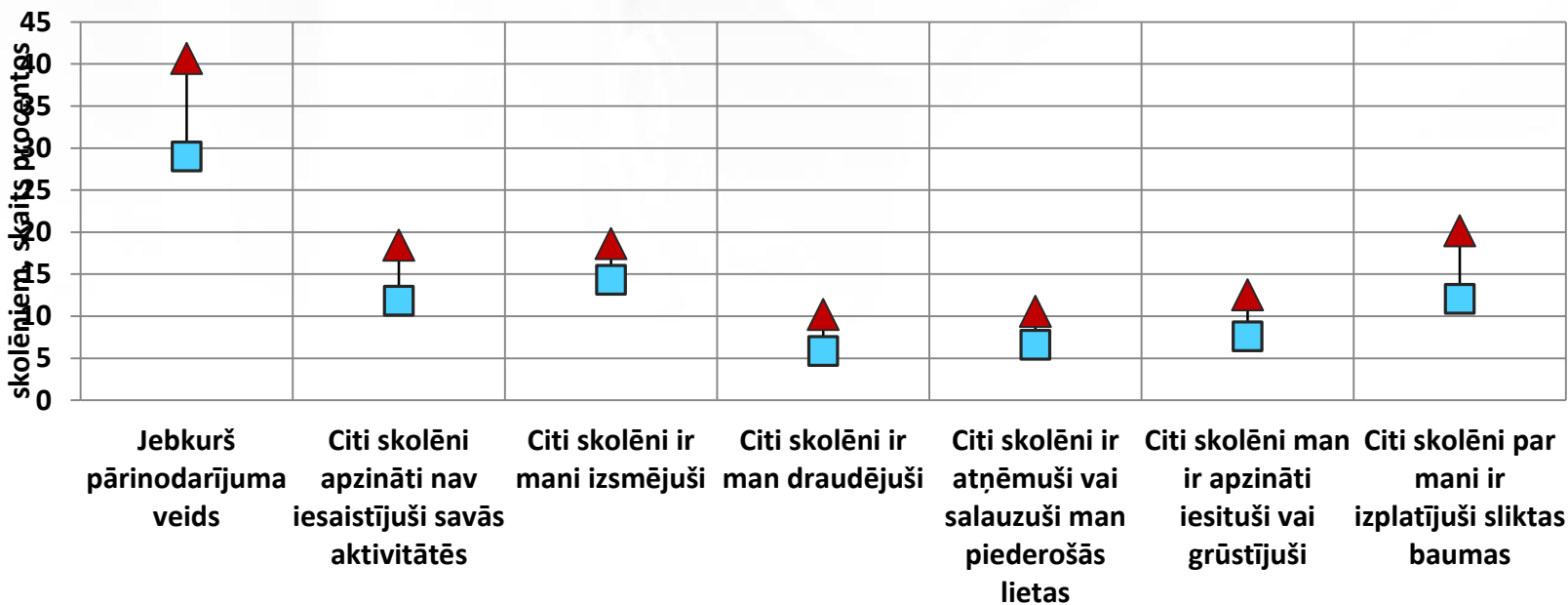

PĀRIDARĪJUMU BIEŽUMS SKOLĒNIEM ATKARĪBĀ NO VECĀKU ATBALSTA, PISA 2015 (LATVIJA)

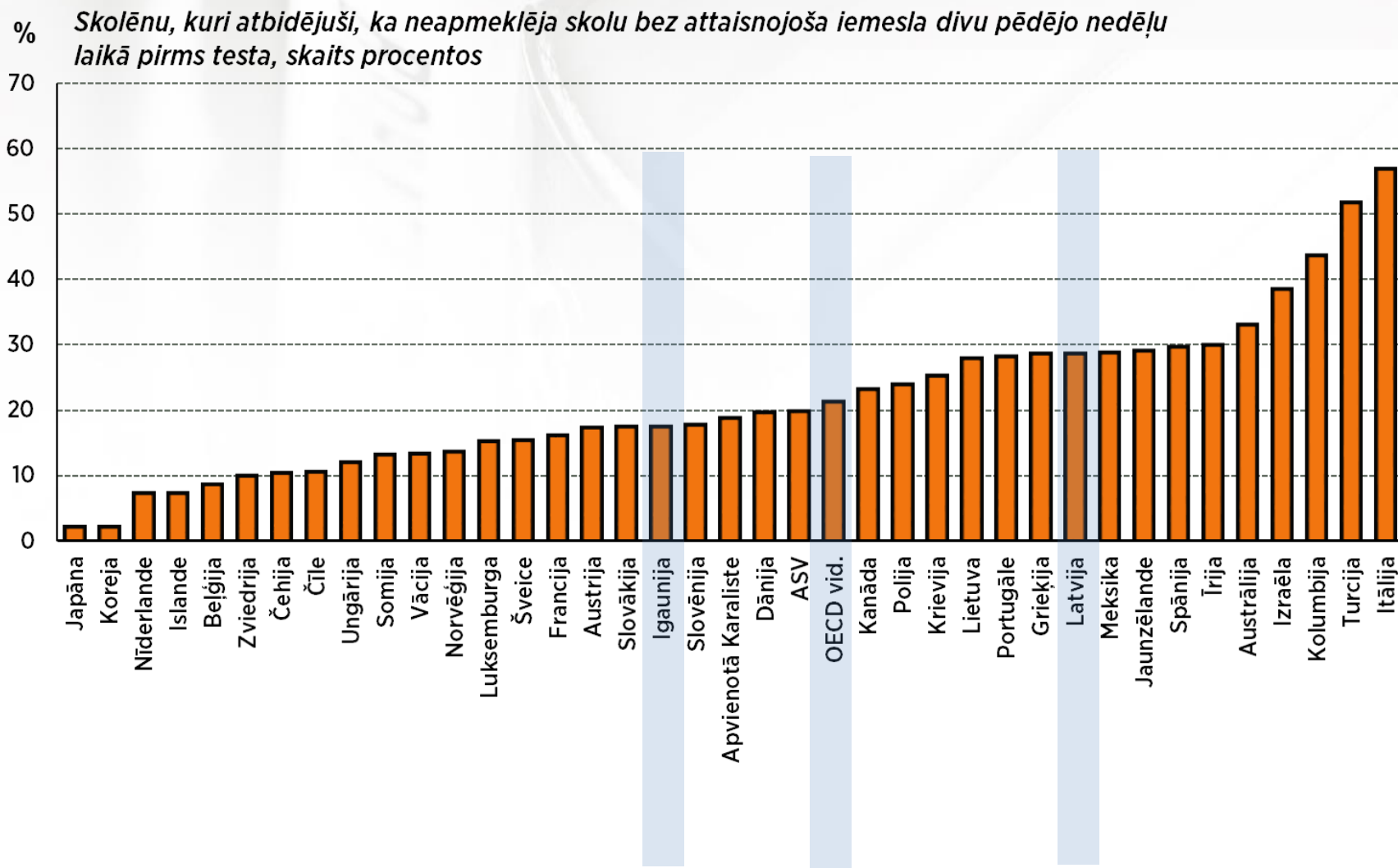
Skolēnu, kuri bieži izjutuši pārinodarījumus no citiem skolēniem, skaits procentos

■ Vecāki palīdz, ja skolā radušās problēmas

▲ Vecāki nepalīdz, ja skolā radušās problēmas

KAVĒJUMI - NEAPMEKLĒJA SKOLU BEZ ATTAISNOJŠA IEMESLA VISU DIENU, PISA 2018 (OECD VALSTIS UN KRIEVIJA)

GALVENIE REZULTĀTI UN IETEIKUMI

- Latvijas piecpadsmit gadus veco skolēnu matemātikas, dabaszinātņu un lasīšanas vidējā kompetence OECD PISA pētījumā atbilst valstu grupai, kuras sasniegumi ir OECD valstu vidējā līmenī vai tuvu tam. Kopumā mūsu skolēnu sasniegumus var vērtēt kā labus, tomēr vēl ir jāveic nopietns darbs, lai sasniegtu ļoti labus un teicamus rezultātus. Ilgtermiņā – visu OECD pētījuma ciklu laikā, sākot ar PISA 2000, Latvijas pamatzglītības kvalitātes vidējo līmeni var vērtēt kā stabilu
- Latvijai ir viena no mazākajām skolēnu sasniegumu izkliedēm, salīdzinot ar OECD valstīm. Tas neapšaubāmi pozitīvi raksturo Latvijas izglītības sistēmu, jo nozīmē, ka mūsu valstī ir nodrošināts relatīvi vienādāks kvalitātes līmenis visā izglītības sistēmā. Pie kam sasniegumu atšķirības Latvijā vairāk nekā OECD valstīs vidēji ir koncentrētas vienas un tās pašas skolas ietvaros, nevis starp skolām. Tas nozīmē, ka Latvijā skolēni ar labākiem un sliktākiem sasniegumiem ir relatīvi vairāk „izkliedēti” dažādās skolās.
- Skolēniem ar zemāku ģimenes sociāli-ekonomisko stāvokli ir zemāki akadēmiskie sasniegumi starptautiskajos testos, zemāki sociāli – emocionālie rādītāji (piederības sajūta skolai, apmierinātība ar dzīvi) un zemākas ambīcijas iegūt augstāko izglītību arī tad, ja viņu akadēmiskie sasniegumi ir pietiekami augsti.
- Latvijas skolēnu mācību sasniegumi ir mazāk atkarīgi no ģimenes materiālās labklājības, mājās pieejamiem izglītības un kultūras resursiem, vecāku izglītības un profesijas nekā vidēji OECD valstīs, kas ir atspoguļots gan OECD, gan SDG4 indikatoros. Tātad Latvijas izglītības sistēmas spēja nodrošināt pēc iespējas mazāku skolēnu mācību sasniegumu (t.sk. gan pamatprasmju apguves, gan augstu sasniegumu) atkarību no ģimenes sociālekonomiskajiem apstākļiem ir augstāka par OECD valstu vidējiem rādītājiem.
- Latvijā skolēnu sasniegumi Rīgā un pilsētās arvien ir ievērojami labāki par viņu vienaudžu sasniegumiem lauku skolās, turklāt vislabākie sasniegumi ir valsts ģimnāzijās, tām seko ģimnāzijas, sliktāki sasniegumi ir vidusskolās un vēl sliktāki – pamatskolās. Pētījums rāda, ka šī kvalitātes plaisa starp Rīgas, pilsētu un lauku skolām un starp dažādu tipu skolām saglabājas, turklāt ir ļoti daudz skolu ar mazu skolēnu skaitu. Tātad ir noteikti jāturpina skolu tīkla sakārtošana valsts administratīvi teritoriālās reformas kontekstā, kas samazinās kvalitātes atšķirības starp pilsētām un laukiem.

GALVENIE REZULTĀTI UN IETEIKUMI

- **Latvijā ir augstāks nekā vidēji OECD valstīs konkurences rādītājs starp skolām par skolēnu piesaisti no tā paša apvidus. PISA 2018 91% % direktoru uzskata, ka skola sacenšas par skolēnu piesaisti ar citām skolām. Savukārt, tikai 26 % direktoru uzskata, ka dzīvošana skolas apkārtnē «Vienmēr» nozīmē skolēna uzņemšanu skolā (Igaunijā tā atbild 65% direktoru).**
- **Izglītības kvalitātes paaugstināšanas paši svarīgākie dalībnieki ir skolēni un skolotāji. PISA 2018 rezultāti parāda, ka Latvijas skolēni ir apmierināti ar savu dzīvi, arī vairākos citos aspektos mūsu skolēnu dzīvi raksturojošie rādītāji atbilst vai ir tuvi OECD valstu vidējam līmenim. Skolotāju palīdzību mācībās un disciplīnu klasē stundu laikā Latvijas skolēni novērtē nedaudz augstāk par OECD valstu vidējo līmeni, savukārt skolotāju entuziasmu savā mācību priekšmetā – nedaudz zemāk par OECD valstu vidējo līmeni.**
- **Ļoti satraucoša parādība ir citu skolēnu pāridarījumi (izsmiešana, draudēšana, fiziski pāridarījumi u.c.), kuru biežums Latvijas skolās ir ļoti augsts – pats augstākais starp OECD un ES valstīm, tas ir arī paaugstinājies kopš 2015. gada. Lai būtiski samazinātu pāridarījumus skolēnu vidē, nepieciešams neatliekams un vienots sociālo pedagogu, izglītības psihologu, skolotāju un skolas vadības darbs skolas līmenī un mērķtiecīga sadarbība ar pašvaldībām, citām atbilstīgām institūcijām un vecākiem. Valstī un katrā skolā jārada sistēma, lai skolēni zinātu, ka viņiem jālūdz palīdzība pāridarījumu gadījumos, skolēniem jāzina, pie kā skolā vērsties, un jābūt pārlicinātiem, ka viņiem palīdzēs.**
- **Latvijas izglītības sistēmā pastiprināta uzmanība jāpievērš arī kavējumiem, to biežums mūsu skolās ievērojami pārsniedz vidējo kavējumu līmeni OECD valstīs un arī, piemēram, Igaunijā. Salīdzinot ar PISA 2015, kavējumu biežums Latvijā ir pieaudzis, savukārt Igaunijā – samazinājies. Kavējumi ir saistīti ar ļoti ievērojamu skolēnu sasniegumu samazinājumu.**
- **OECD PISA programmā veiktais darbs skolēnu kompetenču novērtēšanā starptautiskā kontekstā veido sinerģiju ar Latvijas izglītības sistēmā īstenotajiem projektiem par kompetenču pieeju mācību saturā un izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas izveidi. OECD PISA 2018 jauno rezultātu paziņošana 2020.g. turpināsies, kad uzzināsim rezultātus par skolēnu globālo kompetenci un skolu darba organizēšanu un tās saistību ar skolēnu sasniegumiem.**

INFORMĀCIJAS AVOTI

OECD (2019), *PISA 2018 Results (Volume I): What Students Know and Can Do*, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/5f07c754-en>.

OECD (2019), *PISA 2018 Results (Volume II): Where All Students Can Succeed*, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/b5fd1b8f-en>.

OECD (2019), *PISA 2018 Results (Volume III): What School Life Means for Students' Lives*, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/acd78851-en>.

OECD (2020), *PISA 2018 Results (Volume IV): Are Students Smart about Money?*, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/48ebd1ba-en>

Kangro A., Kiseļova R. (2019), Latvija OECD Starptautiskajā skolēnu novērtēšanas programmā PISA 2018 – pirmie rezultāti un secinājumi. Latvijas Universitāte Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes Izglītības pētniecības institūts.
https://www.ipi.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/projekti/ipi/Publikacijas/Latvija_OECD_Starptautiska_ja_skolenu_novertesanas_programma_2018.pdf

PISA 2018 pētījumu īsteno IZM sadarbībā ar Latvijas Universitāte Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes Izglītības pētniecības institūta pētniekiem Eiropas sociālā fonda projekta Nr. 8.3.6.1/16/001 “DALĪBA STARPTAUTISKOS IZGLĪTĪBAS PĒTĪJUMOS” ietvaros.